

FINANSTILSYNETTHE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAYStyret i SPAREBANK 68 GRADER NORD
Postboks 63
8376 LEKNESVår referanse
25/1827
Deres referanse

12.12.2025

Tilsynsrapport

1 Innledning

Finanstilsynet gjennomførte et tematisyn om gruppering av motparter 2. april 2025 med Sparebank 68 Grader Nord. Formålet med tilsynet var å kartlegge bankens retningslinjer og praksis for identifisering av grupper av innbyrdes tilknyttede motparter som definert i kapitalkravsforordningen (CRR) artikkel 4 nr. 39. Denne tilsynsrapporten bygger på Finanstilsynets foreløpige rapport fra 25. september 2025 og styrets tilsvarende fra 17. oktober 2025.

1.1 Om regelverket

Finanstilsynet har som oppgave å bidra til finansiell stabilitet og at finansforetak driver forsvarlig virksomhet. Et element i dette arbeidet er å overvåke bankenes eksponeringer mot enkeltkunder og grupper av tilknyttede motparter. Regelverket for store engasjementer setter klare rammer for hvor stor risiko et foretak kan ta overfor én motpart eller en gruppe motparter som utgjør en samlet risiko. I henhold til CRR artikkel 395¹ og finansforetaksloven § 13-12, kan et finansforetak som hovedregel ikke ha samlet engasjement mot én motpart, eller en gruppe av tilknyttede motparter, som overstiger 25 prosent av foretakets kjernekapital. Regelverket krever at foretaket har forsvarlige rutiner for å identifisere, overvåke og rapportere slike engasjementer.

For å beregne samlet eksponering korrekt, må foretaket identifisere grupper av tilknyttede motparter. Definisjonen følger av CRR artikkel 4 nr. 39 og omfatter kontrollrelasjoner, der en part har bestemmende innflytelse over en annen, og økonomiske forbindelser, hvor motparter er så tett økonomisk knyttet at problemer hos én kan påvirke de andre. Feil eller mangler i grupperingen kan føre til at bankens reelle risikoeksponering undervurderes, og at rapporteringen til myndighetene blir misvisende. Dette kan igjen få betydning for tilsynets vurdering av bankens kapitalbehov og risikoprofil.

Etter at kommisjonsforordning (EU) 2024/1728 trådte i kraft i Norge høsten 2024, er det endringer i det rettslige rammeverket. Forordningen erstatter tidligere retningslinjer fra EBA og gir et bindende rammeverk for identifisering av grupper av tilknyttede motparter.

¹EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDSFORORDNING (EU) nr. 575/2013 av 26. juni 2013 om tilsynskrav for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak og om endring av forordning (EU) nr. 648/2012, Artikkel 395 Øvre grenser for store eksponeringer

1.2 Om tilsynet

Tematilsynet våren 2025 ble initiert for å kartlegge hvordan norske banker etterlever regelverket for gruppering av motparter.

Sparebank 68 Grader Nord ble valgt ut til tilsynet på grunn av bankens rapportering av gruppetilhørighet i engasjementsrapporteringen, sammenholdt med informasjon fra aksjonærregisteret. Finanstilsynets gjennomgang viste flere tilfeller hvor bankens gruppering tilsynelatende var ufullstendig.

Tilsynet ble gjennomført som et digitalt møte. Fra banken deltok

- Administrerende banksjef, Hugo Thode Hansen
- Regionleder Harstad og Lofoten, Frank Kulseng
- Banksjef finans- og virksomhetsstyring, Tore Karlsen
- Kreditsjef, Bjørn Strand
- Risk manager, Øyvind Mathias Hansen
- CFO, Kristine Schultz Vasseng

Tilsynet ble gjennomført av Kenneth Sørli og Jan Henrik Hatlem.

I tilsynet la Finanstilsynet særlig vekt på å undersøke bankens interne retningslinjer og rutiner for gruppering av motparter, hvordan vurderinger av kontroll og økonomiske forbindelser dokumenteres, kvalitetssikring knyttet til engasjementsrapporteringen samt konkrete vurderinger gjort i navngitte grupper, med vekt på om disse var i tråd med gjeldende regelverk.

Tematilsynet hadde som mål å identifisere eventuelle svakheter i bankenes praksis og retningslinjer, og gi veiledning om hvordan regelverket bør forstås og etterleves.

2 Finanstilsynets oppsummering

Tematilsynet har avdekket forbedringspunkter i Sparebank 68 Grader Nords praksis for identifisering og gruppering av tilknyttede motparter. Bankens retningslinjer og konsolideringsrutine er gjennomarbeidet og gir et godt utgangspunkt for korrekt vurdering og dokumentasjon. Retningslinjene bygger på regelverket og inneholder sjekklister og vurderingspunkter som er egnet til å sikre konsistent praksis. Det er positivt at banken har etablert interne rammer med en viss buffer til regelverkets minimumskrav, og at disse følges opp gjennom kvartalsvis rapportering til styret.

Samtidig viser tilsynet at det er et gap mellom bankens rammeverk og den faktiske praksis. I fem navngitte kredittsaker har banken anvendt gruppering, men vurderingene er ikke tilstrekkelig dokumentert. Det fremgår ikke hvilke konkrete kriterier som er lagt til grunn, og det er ikke benyttet sjekklister slik retningslinjene legger opp til. Det mangler systematisk og skriftlig redegjørelse for vurderingsgrunnlaget i den enkelte sak, og det er ikke tydelig om vurderingene er gjort i tråd med kommisjonsforordning (EU) 2024/1728.

Videre er det avdekket manglende samsvar mellom vurderingene i kredittnotatene og bankens engasjementsrapportering. Samtlige av de fem vurderte gruppene var rapportert som enkeltstående motparter i rapporteringen for tredje og fjerde kvartal 2024, til tross for at de er vurdert som grupper i kredittsakene. Dette tyder på svakheter i kvalitetssikringen og manglende integrasjon mellom kredittprosess og rapporteringsrutiner.

Finanstilsynet forventer at banken styrker dokumentasjonen av vurderinger knyttet til gruppering, særlig i kredittnotatene, og at vurderingene gjøres etterprøvbare. Det forventes også at

retningslinjene oppdateres i tråd med gjeldende rettskilde, og at sjekklister benyttes systematisk. Banken bør sikre at vurderinger av gruppering reflekteres korrekt i engasjementsrapporteringen.

3 Finanstilsynets merknader

3.1 Bankens retningslinjer

Rettslig grunnlag og observasjoner

Finansforetaksloven § 13-12 første ledd angir at et finansforetak ikke kan ha høyere samlet engasjement med en enkelt motpart enn det som til enhver tid er forsvarlig. I policy for kredittrisiko har banken fastsatt maksimumsramme på [REDAKERT] av kjernekapitalen med en enkelt motpart eller gruppe av tilknyttede motparter. Summen av store engasjement skal ikke overstige [REDAKERT] av kjernekapitalen.

Den nye kommisjonsforordningen (EU) 2024/1728 er gjennomført i norsk rett ved henvisning i Forskrift om kapitalkrav og nasjonale tilpasninger til CRR/CRD IV § 2 andre ledd, og gjelder som norsk forskrift. Forordningen fastsetter standarder for hvordan banker skal identifisere og vurdere grupper av tilknyttede motparter, i henhold til kapitalkravsforordningen (CRR). Forordningen presiserer at kontroll og økonomisk avhengighet er to selvstendige og likestilte kriterier for gruppering, og at det er tilstrekkelig at ett av dem er oppfylt. Den innfører et forsiktighetsprinsipp som innebærer at foretak skal legge til grunn at én risiko foreligger dersom det er tvil. Videre utvides kontrollbegrepet til å omfatte også de facto kontroll og dominerende innflytelse, og det presiseres at felles geografisk beliggenhet eller sektortilhørighet alene ikke er tilstrekkelig for gruppering.

Sparebank 68 Grader Nord har etablert egne retningslinjer for gruppering av engasjementer, samt en konsolideringsrutine i kreditthåndboken. Retningslinjene er vedtatt av styret og gir en praktisk veiledning for vurdering og dokumentasjon av tilknyttede motparter. De beskriver både kontrollrelasjoner og økonomiske forbindelser som grunnlag for gruppering, og inneholder sjekklister og vurderingspunkter som skal benyttes i kredittsaker. Konsolideringsrutinen er operasjonalisert i kreditthåndboken og brukes av rådgivere i den daglige kredittvurderingen. Den bygger på samme kriterier og understreker at kontroll og økonomisk avhengighet er likestilte, og at skjønn må utøves der vurderingene er sammensatte.

Finanstilsynets vurderinger og forventninger

Finanstilsynet har vurdert Sparebank 68 Grader Nords retningslinjer for å sikre at samlet engasjement med en enkelt motpart eller gruppe av tilknyttede motparter til enhver tid er forsvarlig, jf. finansforetaksloven § 13-12 første ledd.

Banken har etablert interne rammer som er strengere enn regelverkets krav, herunder en maksimalgrense på [REDAKERT] av kjernekapitalen for enkeltengasjementer og [REDAKERT] samlet for store engasjementer. Disse rammene er forankret i bankens kredittrisikopolisy og følges opp gjennom kvartalsvis rapportering til styret. Finanstilsynet vurderer dette som en forsvarlig og konservativ tilnærming.

Finanstilsynet har vurdert Sparebank 68 Grader Nords retningslinjer for gruppering av engasjementer samt konsolideringsrutinen opp mot kravene i kommisjonsforordningen. Finanstilsynet vurderer at bankens rammeverk i det vesentlige er i samsvar med forordningen. Samtidig forventer Finanstilsynet at retningslinjene oppdateres med henvisning til gjeldende rettskilde, herunder forordning (EU) 2024/1728. Det bør også vurderes om vurderingsmetodikk og dokumentasjonskrav kan tydeliggjøres ytterligere, særlig i gråsonetilfeller hvor skjønn må utøves. I

tillegg bør det komme frem eksplisitt at grupper som kun er knyttet via felles geografisk eller sektorspesifikk risiko ikke skal grupperes.

Forordningen gir det bindende rammeverket, mens EBAs tilhørende rapport² gir nyttig veiledning og eksempler. Finanstilsynet anbefaler at banken supplerer sine retningslinjer med illustrasjoner og praktiske eksempler fra rapporten, for å styrke anvendbarheten og sikre konsistent praksis. Samlet gir forordningen og rapporten et helhetlig rammeverk for identifisering og gruppering av tilknyttede motparter.

Finanstilsynet anbefaler at banken vurderer å slå sammen retningslinjene for gruppering av engasjementer og konsolideringsrutinen i kreditthåndboken til ett samlet dokument. Dette vil kunne bidra til å styrke den operasjonelle forankringen av regelverket, redusere overlapp og sikre en mer enhetlig og tilgjengelig veiledning for saksbehandlere. En sammenslåing vil også kunne gjøre det enklere å sikre at oppdateringer i regelverket blir gjennomført konsekvent på tvers av dokumentasjonen.

3.2 Bankens praksis for identifisering, vurdering og rapportering av tilknyttede motparter som utgjør en samlet risiko

Rettslig grunnlag og observasjoner

Engasjementsrapporteringen til Finanstilsynet bygger på Finanstilsynets adgang til å innhente opplysninger etter Finanstilsynsloven § 4 og er i tråd med kravene i CRR artikkel 394 som gir hjemmel for rapportering av store engasjementer.

Sparebank 68 Grader Nords rapportering skjer gjennom Altinn-skjema KRT-1115. Rapporteringen skjer kvartalsvis.

Bankens retningslinjer for identifisering av tilknyttede motparter er ment som en praktisk veiledning til kredittrådgivere som daglig jobber med kundeengasjementer, og skal anvendes ved etablering av nye kundeforhold, ved behandling av nye kreditter og garantier på eksisterende kunder, samt ved periodisk porteføljegjennomgang. I tillegg skal engasjementer som overstiger 5 prosent av bankens ansvarlige kapital mv. vurderes særskilt med hensyn til kontrollrelasjoner og økonomiske forbindelser. Retningslinjene inneholder detaljerte vurderingskriterier, og det kommer frem at vurderingene skal dokumenteres i den enkelte kredittsak.

Finanstilsynets vurderinger og forventninger

I engasjementsrapporten skal enkeltforetak med gruppetilhørighet spesifiseres, slik at Finanstilsynet kan identifisere grupper av tilknyttede motparter og vurdere bankens konsentrasjonsrisiko. Disse dataene inngår i tilsynets analyse av bankens bedriftsmarkedsportefølje og benyttes blant annet som grunnlag for vurdering av eventuelle pilar 2-påslag i SREP.

Finanstilsynet har kontrollert bankens rapportering for tredje kvartal 2024, og sammenholdt gruppetilhørighet med aksjonærregisteret. Gjennomgangen viste flere tilfeller hvor bankens gruppering tilsynelatende var ufullstendig.

Fire av de navngitte gruppene var gruppert i kredittnotatene, men samtlige var uten gruppetilhørighet i engasjementsrapporteringen for tredje kvartal 2024.

² Rapporten er tilgjengelig her: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Draft%20Technical%20Standards/2022/EBA-RTS-2022-12%20RTS%20on%20connected%20clients/1050300/Final%20report%20on%20draft%20RTS%20on%20group%20of%20connected%20clients.pdf

Finanstilsynet har en klar forventning om at grupper av tilknyttede motparter rapporteres korrekt, og at bankens retningslinjer for identifisering, vurdering og dokumentasjon av slike grupper er i samsvar med gjeldende regelverk. Dette inkluderer krav til kvalitetssikring, dokumentasjon og systemstøtte, som skal bidra til konsistent og korrekt rapportering.

Finanstilsynet har vurdert bankens etterlevelse av retningslinjene for gruppering av engasjementer i fem kredittsaker. Vurderingene er basert på tilsendte kredittnotater. Til tross for at gruppering er anvendt, er vurderingene i kredittnotatene ikke tilstrekkelig dokumenterte. Det fremgår ikke hvilke konkrete kriterier som er lagt til grunn. Banken har i sin oversendelse opplyst at gruppering i de fem sakene er vurdert med utgangspunkt i eierskap, og at selskapene som inngår i grupperingene er kunder i banken. Finanstilsynet viser til at banken i varsel om tilsyn ble bedt om å redegjøre for de konkrete vurderingene som er gjort ved gruppering, herunder hvilke motparter som er vurdert gruppert sammen, og hvilke som eventuelt er vurdert, men utelatt. Den generelle omtalen som er gitt i oversendelsen oppfyller ikke dette kravet, og det mangler en systematisk og skriftlig redegjørelse for vurderingsgrunnlaget i den enkelte sak.

Finanstilsynet legger til grunn at vurderinger av kontroll og økonomisk avhengighet skal dokumenteres på en måte som gjør det mulig å etterprøve bankens skjønnsutøvelse i ettertid, og at dette er særlig viktig i tilfeller hvor gruppetilhørighet har betydning for rapportering og risikovurdering. I lys av at bankens retningslinjer legger opp til bruk av en sjekkliste for vurdering av kontrollrelasjoner og økonomiske forbindelser, ville det vært naturlig at banken også oversendte utfylt sjekkliste for de aktuelle sakene. At dette ikke ble gjort, kan tyde på at vurderingene heller ikke ble dokumentert systematisk på vurderingstidspunktet.

Finanstilsynet har en forventning til at Sparebank 68 Grader Nord styrker dokumentasjonen av vurderinger knyttet til gruppering, særlig i kredittnotatene, slik at etterlevelse av regelverket kan etterprøves. Videre bør banken vurdere om retningslinjene for gruppering bør innlemmes i kreditthåndboken for å sikre operasjonell forankring.

4 Videre oppfølging

Finanstilsynet tar til etterretning at styret har behandlet tilsynets funn og anbefalinger, og at nødvendige forbedringstiltak er eller vil bli iverksatt.

Vi ber foretaket sende kopi av tilsynsrapporten til revisor.

For Finanstilsynet

Håkon Rysst Heilmann
konstituert seksjonsleder

Jan Henrik Hatlem
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk.